

Динаміка розвитку гендерного напрямку теоретичних досліджень у сучасній вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці

У статті розглянуто динаміку розвитку гендерних студій у сучасній вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці. Усі сучасні студії умовно поділені на есенціалістський та анти-есенціалістський напрями. З позицій першого напрямку, мовлення є частиною соціальної ролі, у межах якої гендерна ідентичність як соціальна категорія передуює її мовному вираженню. У контексті другого – гендер є продуктом дискурсу, відповідно, мовлення не визначається гендерною ідентичністю, а конструює її. Обидва напрями представлені лінгвістичними дослідженнями гендеру з позицій парадигм гомогенності, аналогії й гетерогенності. Кожна парадигма розглянута крізь призму певних теорій та підходів: фольклорлінгвістичного підходу, теорії дефіцитності, теорією домінування, теорією розбіжностей, теорією субкультур, теорія перформативності, теорія інтерактивності. Основну цікавість викликають конструювання гендерної ідентичності, тобто сконструйовані версії фемінності та маскулінності.

Ключові слова: стаття, гендер, гендерна ідентичність, парадигма гомогенності, парадигма аналогії, парадигма гетерогенності

Постановка наукової проблеми та її значення. На сучасному етапі розвитку лінгвістики можна констатувати формування самостійного наукового напрямку, у центрі якого знаходяться гендерні аспекти мови та комунікації. Гендер розглядають як соціальний конструкт, за допомогою якого створюється / відтворюється уявлення про чоловіче і жіноче як категорії соціального порядку (А.П. Мартинюк). Аналіз сучасних досліджень мовлення та гендеру дозволяє умовно розділити їх на два напрями: есенціалістський (А, Б) і анти-есенціалістський (В). Формально відмінності між указаними методологічними принципами базуються на різному розумінні гендеру й мовлення.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Гендерні особливості комунікативної поведінки мовців вивчають як вітчизняні (О.І. Горошко, О.Л. Козачишина, А.П. Мартинюк), так і зарубіжні науковці (А.В. Кириліна, Д. Камерон,

Дж. Коатс, Х. Коттхофф, Д. Таннен). Гендерні характеристики мовленнєвої особистості часто виступають у ролі провідних у процесі породження дискурсу. Хоча відмінності в комунікативній поведінці співрозмовників не є прямим наслідком їхньої статевої приналежності, а, як правило, зумовлені взаємодією таких факторів, як соціальний статус, вік, етнічність, урахування гендерного аспекту в комплексі з іншими параметрами мовленнєвої поведінки комунікантів є виправданим. Гендерний вимір є важливим об'єктом вивчення у багатьох наукових галузях, зокрема у мовознавстві, де він являє собою новий етап розвитку, нову точку зору на лінгвістичні явища. Саме необхідністю подальшого дослідження та аналізу визначаються *мета* та *завдання* нашої статті: розгляд і аналіз низки вже здійснених робіт та окреслення перспектив подальших здобутків у цій галузі лінгвістики.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Проаналізувавши численні лінгвістичні дослідження гендеру, що зробили внесок у формування його дискурсивного розуміння в гуманітарних науках, ми, слідом за Н.К. Матьє [30, с. 43–47], виокремили три парадигми: а) гомогенності, б) аналогії та в) гетерогенності, що складають концепцію відносин статі та гендеру.

А. З позицій **парадигми гомогенності** (відповідності – homology) гендер трактується як соціально опосередковане вираження біологічної статі. Це не означає, що всі аспекти поведінки напряду обумовленні біологією, але передбачає, що стать є тим фундаментом, на котрому будується гендерна специфіка поведінки. Дослідники гендерної мовленнєвої поведінки, роботи яких належать до парадигми гомогенності [25, 26], намагаються встановити кореляцію між такою біологічною характеристикою індивіда, як статева приналежність і специфікою мовлення, визначаючи гендер як "соціальну адаптацію статі" [6, с. 334]. В структурі парадигми ми розглянемо дослідження мовленнєвої поведінки у фольклорлінгвістичних (folklinguistics) [20, 29] та емпіричних [10, 12, 14, 20, 28, 32, 35, 36, 38] напрямках.

Роботи виконані в руслі *фольклорлінгвістичного підходу* [7, 21] в загальному зводяться до опису відмінностей статей у мовленні. Ключовою характеристикою і, водночас, головним методологічним прорахунком будь-якого дослідження у царині фольклорлінгвістики є ототожнення стереотипу з програмою поведінки, котре формує певне очікування відносно мовленнєвої поведінки чоловіків і жінок конкретного лінгвокультурного соціумі. Проте увага вчених приділялася вивченню жіночої, а не чоловічої мови. Значний прояв інтересу до вивчення чоловічої гендерної приналежності спостерігається в 90-х рр. ХХ ст., про що свідчить значна кількість наукових публікацій та монографій із цієї проблематики [16, 17, 22, 31]. На сучасному етапі розвитку гендерної лінгвістики вчені переосмислюють поняття маскулінності (masculinities), наголошуючи на певній кризі в маскулінній ідеології [2, 28].

Представники емпіричного підходу спираються на результати статистичного аналізу щодо діалектних гендерних відмінностей європейських мов [6, с. 343], соціолінгвістичних досліджень [25]. Саме соціолінгвісти вперше намагаються дати відповідь на питання, наскільки стереотипні уявлення про комунікативну поведінку індивіда як члена соціуму відповідають науковим фактам. У гендерному аспекті основним результатом соціолінгвістичних досліджень стала гіпотеза про існування "прихованого престижу" (covert prestige). Суть цієї гіпотези полягає у тому, що в офіційному оточенні жінки вживають більше "престижних" стандартних варіантів мови, ніж чоловіки тієї самої соціальної групи [15, с. 118].

Б. Специфіка парадигми аналогії (analogy) полягає у тому, що гендер символізує стать. Гендерна ідентичність базується на колективному досвіді існування як члена соціальної групи "чоловік" або "жінка", тобто прийнятті певних гендерних ролей, щоб відповідати культурним очікуванням. Таким чином, акцентується символічна природа гендеру і заперечується прямий та безпосередній зв'язок між цими двома категоріями, в межах якого гендер є соціальним уточненням біологічних характеристик.

Фольклорний підхід репрезентований ранніми роботами Р. Лакофф, яка вперше пов'язує відмінності у мовленнєвій поведінці чоловіків та жінок з соціокультурними уявленнями про маскуліність і фемінність. Ці роботи заклали основи впливової інтерпретаційної *теорії дефіцитності* (deficit approach). Ключовим у розумінні цієї теорії є твердження про жіноче мовлення як пасивне, неефективне, безпомічне та про те, що жінки відчують дефіцит у певних засобах мовленнєвого вираження. Р. Лакофф визначила декілька особливих ознак жіночої мови (детальніше див. [26]).

І хоча надалі деякі аспекти зазнали значної критики (дослідження розділових питань [5, 19] та компліментів [1, 21], формули ввічливості [20, 32, 34, 35] та вербальні знаки невпевненості [34, 35]), значущість цієї роботи полягає не тільки у спробі привернути увагу до негативних стереотипних установок щодо жіночої мови, але найголовніше в окресленні кола питань, що стануть основою гендерних досліджень для наступних поколінь учених.

Емпіричний підхід у цій парадигмі репрезентований двома теоріями: *теорією домінування* (domination approach), яка представлена працями Д. Зіммерман, К. Уест, П. Фішман, В. ДеФранциско, та *теорією розбіжностей* (difference approach), або *теорією субкультур* (subcultures), послідовниками якої є Д. Молц, Р. Боркер, Д. Таннен, Дж. Холмс.

Теорія домінування у комунікації представлена дослідженням асиметричних моделей переривання розмови [37] й контролю над темою розмови [24]. Вчені дійшли висновку, що чоловіки переривають жінок частіше, ніж інших чоловіків, а жінки практично не переривають співрозмовника-чоловіка; при цьому у гомогенних групах комуніканти переривають один одного приблизно в однакових пропорціях. Крім того, чоловіки менше, ніж жінки підтримують хід спілкування за допомогою вербальних знаків уваги (*невже, що ти кажеш* тощо), а якщо і використовують їх, то з великою затримкою. П. Фішман характеризує вищеописані риси мовленнєвої поведінки як маркери упевненості та домінування. Вчена вважає, що жінки стикаються зі значними труднощами у спілкуванні в змішаних групах, адже вищий статус чоловіка в

суспільстві дає йому змогу не витратити зусилля на підтримку розмови. Як показали подальші дослідження спілкування у жіночих (одностатевих) групах, не кожне переривання співрозмовника є спробою домінування [8, 27], навпаки, в деяких ситуаціях – це прояв солідарності та зацікавленості [34].

Важливими для гендерних досліджень стали роботи, в яких спілкування між чоловіками і жінками трактується з точки зору *теорії двох культур* або *теорії розбіжностей*. Цей підхід був вперше сформульований американськими соціолінгвістами Д. Молц та Р. Боркер [29]. На думку вчених, чоловіки і жінки належать до різних культур, так як гендерна сегрегація в дитинстві призводить до створення у них різних моделей спілкування, що відображається у взаємному непорозумінні, оскільки кожен з комунікантів виходить із власних очікувань. Так само як люди з різних країн розмовляють різними мовами, жінки й чоловіки розмовляють різними гендерлектами (genderlect) [34]. Такі ідеї отримали подальше висвітлення в роботах Д. Таннен, яка доводить, що для більшості жінок спілкування – це засіб встановлення дружніх відносин, вираження спільних інтересів, при цьому їхня комунікативна взаємодія не ієрархічна. Щодо чоловіків, то для них спілкування – це конкуренція, демонстрація своєї проінформованості, впевненості, сили тощо.

Концепція Д. Таннен в цілому співзвучна з позицією Дж. Холмс, яка підкреслює формування різних моделей спілкування у чоловіків та жінок: чоловіки – більше орієнтовані на референційну функцію мови (передача інформації, фактів), а жінки на афективну міжособистісну функцію (передача почуттів, відображення соціальних відносин). Як наслідок, у представників обох статей можуть бути різні моделі ввічливості. На думку авторки, для жінок комплімент, як правило, є сигналом солідарності, тоді як чоловіки інтерпретують його як засіб вираження заступництва або як засіб вираження об'єктивної оцінки.

Критики теорії розбіжностей [9, 14, 18, 33, 36, 38] вказують на те, що не існує достатньої кількості емпіричних досліджень, які б демонстрували соціокультурне непорозуміння як результат міжгендерної комунікації.

Зауважимо, що історично парадигми дефіциту, домінування й розбіжностей представляють собою різні моменти розвитку фемінізму: перша й друга відображають протест різних форм пригноблення жінок; третя – момент переоцінки жіночої культурної традиції [13, с. 41].

В. Представники **парадигми гетерогенності** (неоднорідності – heterogeneity) спираються на постмодерністську гіпотезу, згідно з якою конструювання гендеру не залежить від статі [12, с. 174]. Радикальний напрям парадигми гетерогенності – **теорія перформативності** – відкидає існування будь-якого зв'язку (реального чи символічного) між статтю і гендером. Статі оголошують продуктом гендеру, що конструюється суспільством для встановлення соціальної ієрархії. Більш помірний напрям цієї парадигми – **теорія інтерактивності** – визначає гендер як інтерактивне досягнення, підпорядковуючи його конструювання регулятивним соціальним процесам.

Базою **перформативного підходу** в дослідженні гендерної мовленнєвої поведінки є теорія перформативності гендеру Дж. Батлер, згідно з якою не біологічна стать стає фундаментом для конструювання гендеру, а, навпаки, гендер вибудовує стать [11]. В методології гендерного аналізу ідею перформативності інтерпретують як безперервний процес конструювання гендерної ідентичності за допомогою мови. Теоретична основа перформативного підходу стала поштовхом для виникнення нового напрямку в гендерних студіях – квір-лінгвістики (queer-linguistics), яка вивчає різні прояви нетипової сексуальної ідентичності (гомо-, бі-, транссексуалізму) [3, 13, 16, 17, 22]. Таким чином, теорія перформативності акцентує нестабільність гендеру, який розуміється не як готовий продукт, а як невинний процес так званої гендеризації, під час якої, має місце конструювання гендерної ідентичності .

Перспективність ідей теорії перформативності для подальших лінгвістичних досліджень гендеру слід пов'язувати, перш за все, з тим що вони піддають сумніву вкорінені в соціолінгвістиці уявлення про параметри мовленнєвої поведінки індивіда як індексальних характеристик його / її соціальної (у тому числі гендерну) ідентичності. Ідея перформативності дала

можливість виокремити дві особливості у дихотомії гендер – мова, по-перше, конструктивну, а не просто індексальну роль мови, по-друге, активну роль її носіїв у конструюванні гендеру.

Водночас, гендерологи доходять висновку, що усі сконструйовані версії фемінності та маскулінності залишаються у рамках традиційної патріархальної моделі, яка санкціонована соціумом і забезпечує конкурентоспроможність на шляху до соціальних привілеїв [22, 35]. Ми підтримуємо думку А.П. Мартинюк, яка вбачає певні прорахунки цієї теорії у тому, що в мікроконтексті мовленнєвої поведінки гендерна ідентичність подається як результат індивідуальної діяльності і, таким чином, не враховує соціального макроконтексту, який обмежує вибір індивіда системою владних відносин та регулятивних норм лінгвокультурного соціуму [6, с. 348].

Представники *інтерактивного підходу* [9, 13, 18, 23, 38] намагаються подолати методологічні недоліки перформативної теорії гендеру. Інтерактивна теорія розглядає гендер як інтерактивно й дискурсивно сконструйовану категорію. Інтерактивність проявляється у двох площинах: як процес і продукт взаємозв'язку гендеру з іншими параметрами соціальної ідентичності індивіда (віковими, етнічними, статусними, професійними тощо), а також як результат взаємодії конкретних комунікантів у мовленнєвій ситуації в широкому різноманітті соціальних контекстів.

Вчені [17, 23, 38] підкреслюють, що перформативність та плюративність гендеру не є наслідком індивідуального вибору. Значною мірою вони є відтворенням регулятивних і владних соціокультурних норм, котрі, у свою чергу, формують культурно обумовлені очікування, згідно з якими інтерпретується поведінка індивіда незалежно від його / її намірів [23, с. 30]. Як результат, індивід не має повного контролю над реалізацією своєї гендерної ідентичності в дискурсі. Так, чоловік може позиціонувати себе в певному контексті як невпевнену або турботливу особу, що частіше розглядається як фемінний стиль мовленнєвої поведінки; або, навпаки, жінки (як правило, на керівних посадах) демонструють традиційно чоловічий комунікативний стиль,

що допомагає їм досягти більшого успіху та визнання у гетерогенних групах [15, с. 289].

Подібної думки дотримуються російські мовознавці А.В. Кириліна та М.В. Томська. Вчені вважають, що одне з найважливіших досягнень лінгвістичної гендерології останніх років – це заперечення перманентної присутності категорії гендеру в мові та мовленні. При вивченні комунікації, мовленнєвої поведінки та інших чинників, пов'язаних з мовленням, дослідниці визнають гендер "нестійким" параметром [4], таким, що проявляється з різною інтенсивністю до самого його зникнення.

Отже, основним досягненням прихильників інтерактивного підходу слід визнати твердження про стабільність гендеру, з одного боку, і припущення його контекстуальної варіативності, з іншого.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. На сучасному етапі дослідження гендеру спостерігаємо тенденцію до зменшення акцентування на відмінностях комунікативної поведінки чоловіків та жінок [12–14, 23]. Як слушно зауважує британська вчена Д. Камерон, говорячи про дослідження мовлення і гендеру, слід проводити студіювання менш глобально та аналізувати більш локально (*look locally*) (термін [18]), тобто зосередитись на конкретній ситуації, контекстові, соціально-рольовому статусі комунікантів тощо.

Перспективою подальшого дослідження вбачаємо в аналізі обставин, за яких відбувається стирання гендерних характеристик мовця-маніпулятора, що обумовлене його / її соціально-рольовим статусом, контекстом, маніпулятивною метою та намірами.

Джерела та література

1. Алимуратов О. А. Красота в языке : гендерный и прагмативистический анализ комплиментарного речевого поведения / О. А. Алимуратов, М. А. Каратышова. — Пятигорск : СНЕГ, 2010. — 140 с.
2. Бёрд Ш. Конструирова masculinity / Ш. Бёрд // Гендерные исследования, 2001. — № 14. — С. 5—25 [Електронний ресурс]. — Режим доступу до журналу <http://www.gender.univer.kharkov.ua/gurnal.shtml>

3. Горошко Е. И. Квир-лингвистика : нужна ли она отечественной лингвистической гендерологии? / Е. И. Горошко // Культура народов Причерноморья. — Симферополь : Таврический национальный университет им. В. И. Вернадского. — 2004. — Т. 18, № 46. — С. 245—252.
4. Кирилина А. В. Лингвистические гендерные исследования / А. В. Кирилина, М. Томская // Отечественные записки. — 2005 — № 2 (22). [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.strana-oz.ru/?ozid=23&oznumber=2>
5. Малюга Е. Н. Разделительные вопросы в речи британских женщин и мужчин / Е. Н. Малюга // Язык, сознание, коммуникация. — М. : МАКС Пресс, 2001. — Вып. 19. — С. 113—122.
6. Мартынюк А. П. Конструирование гендера в дискурсе / А. П. Мартынюк // Дискурс как когнитивно-коммуникативный феномен / [под общ. ред. И. С. Шевченко]. — Х. : Константа, 2005. — С. 334—350.
7. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии / Э. Сепир; [пер. с англ. / под ред., вступ. ст. А. Е. Кибрика]. — М. : Прогресс, Универс, 1993. — 656 с.
8. Ahrens U. The Interplay between Interruptions and Preference Organization in Conversation. New Perspectives on a Classic Topic of Gender Research / U. Ahrens // Communicating Gender in Context / [ed. by H. Kotthoff, R. Wodak]. — Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 1997. — P. 79—106.
9. Ariel M. Self versus Other Point of View in Language : Redefining Femininity and Masculinity / M. Ariel, R. Giora // International Journal of the Sociology of Language. — 1998. — № 129. — P. 59—86.
10. Bucholtz M. Gender, Sexuality and Language / M. Bucholtz, K. Hall // Encyclopedia of Language and Linguistics / [eds. E. K. Brown; A. Anderson et al]. — Boston : Elsevier, 2006. — Vol. 4. — P. 756—758.
11. Butler J. Undoing Gender / Judith Butler. — N.Y.: Routledge, 2004. — 284 p.
12. Cameron D. Sex / Gender, Language and the New Biologism / D. Cameron // Applied Linguistics. — 2010. — Vol. 31, № 2. — P. 173—192.
13. Cameron D. Theoretical Debates in Feminist Linguistics : Question of Sex and Gender // Gender and Discourse / [ed. by R. Wodak]. — L. : Thousand Oaks, New Delphi : Sage Publications, 1997. — P.21—37.
14. Cameron D. What language barrier? / D. Cameron // The Guardian. — 2007. [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.guardian.co.uk/world/2007/oct/01/gender.books>

15. Coates J. Competing Discourses of Fertility / J. Coates // *Communicating Gender in Context* / [ed. by H. Kotthoff, R. Wodak]. — Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 1997. — P. 285—314.
16. Coles T. Negotiating the Field of Masculinity. The Production and Reproduction of Multiple Dominant Masculinities / T. Coles // *Men and Masculinities*. — 2009. — Vol. 12, № 1. — P. 30—44.
17. Connell C. Doing, Undoing, or Redoing Gender? Learning from the Workplace Experience of Transpeople // *Gender and Society*. — 2010. — Vol. 24, № 1. — P. 31—55.
18. Eckert P. Think Practically and Look Locally : Language and Gender as Community-Based Practice / P. Eckert, S. McConnell-Ginet. — *Annual Review of Anthropology*. — 1992. — Vol. 21. — P. 461—490.
19. Holmes J. *An Introduction to Sociolinguistics* / Janet Holmes. — Harlow : Pearson Education Limited, 2008. — 504 p.
20. Holmes J. Femininity, Feminism and Gendered Discourse / J. Holmes, M. Marra // *Femininity, Feminism and Gendered Discourse : A Selected and Edited Collection of Papers from the Fifth International Language and Gender Association Conference* / [ed. by J. Holmes, M. Marra]. — Cambridge : Cambridge Scholars Publishing, 2010. — P. 1—15.
21. Jespersen O. *Language. Its Nature, Development and Origin* / Otto Jespersen. — L. : George Allen & Unwin Ltd., 1964. — 448 p.
22. Kiesling S. F. Men, Masculinities, and Language / S. F. Kiesling // *Language and Linguistics Compass*. — 2007. — Vol. 1, № 6. — P. 653—673.
23. Kotthoff H. *Gender in Interaction. Perspectives on Fertility and Masculinity in Ethnography and Discourse. Preface* / H. Kotthoff, B. Baron // *Gender in Interaction : Perspectives on Fertility and Masculinity in Ethnography and Discourse* / [eds. H. Kotthoff, B. Baron]. — Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2001. — P. 1—18.
24. Kramer Ch. Perceptions of Female and Male Speech. / Ch. Kramer // *Language and Speech*. — 1975. — Vol. 20, № 2. — P. 151—161.
25. Labov W. *The Social Stratification of English in New York City* / William Labov. — N.Y. : Cambridge University Press, 2006. — 485 p.
26. Lakoff R. Language and Woman's Place / R. Lakoff // *Language in Society*. — 1973. — Vol. 2, № 1. — P. 45—80.
27. LaFrance M. Gender and Interruptions. Individual Infraction or Violation of the Social Order / M. LaFrance // *Psychology of Women Quarterly*. — 1992. — Vol. 16. — P. 497—512.
28. Levan R. F. Men and Masculinity / R. F. Levan // *Encyclopedia of Women and Gender : Sex Similarities and Differences and the Impact of Society on Gender* // [editor-in-chief J. Worell]. — L. : Academic Press, 2002. — P. 847—858.

29. Maltz D. N. A Cultural Approach to Male-Female Miscommunication / D. N. Maltz, R. A. Borker // Language and social identity / [eds. J. J. Gumperz]. — Cambridge : Cambridge University Press, 1982. — P. 196—216.
30. Mathieu N-C. Sexual, Sexed and Sex-Class Identities : Three Ways of Conceptualising the Relationship between Sex and Gender / N-C. Mathieu // Sex in Question : French Material Feminism / [ed by D. Leonard, L. Adkins]. — L. : Taylor & Francis, 2005. — P. 43—72.
31. McElhinny B. Language and Gender / B. McElhinny // Encyclopedia of Sex and Gender. Men and Women in the World's Cultures / [ed. by C. R. Ember, M. Ember]. — Vol. 1. — N.Y. : Kluwer Academic / Plenum Publishers, 2003. — P. 150—162.
32. Mills S. Rethinking Politeness, Impoliteness and Gender Identity / S. Mills // Gender Identity and Discourse Analysis / [ed. by L. Litosselity, J. Sunderland]. — Amsterdam-Philadelphia : John Benjamins, 2002. — P. 69—89.
33. Risman B. I. From Doing to Undoing: Gender as We Know It / B. I. Risman // Gender and Society. — 2009. — Vol. 23, № 1. — P. 81—84.
34. Tannen D. Gender and Discourse / Deborah Tannen. — Oxford, N.Y. : Oxford Univ. Press, 1996. — 221 p.
35. The Handbook of Language and Gender / [ed. by J. Holmes and M. Meyerhoff]. — Oxford : Blackwell Publishing Ltd., 2003. — 759 p.
36. Weatherall A. Gender, Language and Discourse / Ann Weatherall // N.Y. : Routledge, 2002. — 186 p.
37. West C. Doing gender / C. West, D. H. Zimmerman // Gender and Society. — 1987. — Vol. 1, № 2. — P. 125—151.
38. Wodak R. Introduction : Some Important Issues in the Research of Gender and Discourse / R. Wodak // Gender and Discourse / [ed. by R. Wodak]. — L. : Sage Publications, 1997. — p. 1—20.

Сорокина Л.Е.

Динамика развития гендерных студий

В статье рассмотрено динамику развития гендерных студий в современной отечественной и зарубежной лингвистике. Все современные студии условно разделены на эссенциалистский и анти-эссенциалистский направления. С позиций первого направления, речь является частью социальной роли, в пределах которой гендерная идентичность как социальная категория предшествует ее речевому выражению. В контексте другого – гендер является продуктом дискурса, соответственно, речь не определяется гендерной идентичностью, а не конструирует ее. Оба направления представлены лингвистическими исследованиями гендера с позиций парадигм гомогенности, аналогии и гетерогенности. Каждая парадигма рассмотрена через призму определенных теорий и подходов:

фольклористического подходу, теории дефицитности, теории доминирования, теории субкультур, теории перформативности, теории интерактивности. Основной интерес вызывает конструирование гендерной идентичности, то есть сконструированные версии феминности и маскулинности.

Ключевые слова: пол, гендер, гендерная идентичность, парадигма гомогенности, парадигма аналогии, парадигма гетерогенности.

Sorokina L.Y.

The Dynamics of the Development of Gender Studies

The article focuses on the dynamics of the development of gender studies in modern native and foreign linguistics. All modern studies are conventionally divided into essentialistic and anti-essentialistic concepts. According to the first concept speech is a part of the social role, within which gender identity as a social category takes priority over its language expression. As far as the second concept is concerned, gender is a discourse product, consequently speech is not defined by gender identity, but constructing it. Both concepts are represented by linguistic gender studies from the perspective of analogy paradigm, homogeneity paradigm and heterogeneity paradigm. Each paradigm is analyzed in the light of certain theories and approaches: folklinguistics, deficit approach, domination approach, subcultures approach, performative and interactive approaches. The point of real interest is gender identity constructing that is constructed versions of femininity and masculinity.

Key words: sex, gender, gender identity, analogy paradigm, homogeneity paradigm and heterogeneity paradigm.